

Torsdag 20. mars 1997

DEBATT/KOMMENTAR

Nødvendig strid om en omstridt

Av Thorleif Øisang

Historikeren Odd-Bjørn Fure har skrevet en pamflett, «Kampen mot glemse- len», der hensikten primært ser ut til å være å knuse en historikerkollega, nær- mere bestemt Hans Fredrik Dahl. Giftig- heten i hans pamflet bringer uvilkårlig tanken hen på Håkon Lies utsagn om Ei- nar Gerhardsen, der han visstnok skal ha sagt: «Jeg skal knekke deg som ei lus, Ei- nar» - Den annen misjon med Fures pam- flet synes å være å komme med en intens oppfordring til sin samtid om at man aldri må glemme. All djevleskap, brutalitet og bestialitet som ble begått av den tapende part, vår fiende, tyskerne, under Den an- nen verdenskrig, skal spikres fast i den norske befolkningsbevissthet. Oppfor- dringen om aldri å glemme fremsettes med en slik intensitet at det like fram må oppfattes som en oppfordring til hat. Hat til tyskere, til nazismen, og til alle norske forrædere.

Årsaken til den bitre krigshistoriske meningsutveksling som for tiden finner sted, er i første rekke forfatteren David Ir- ving, en britisk historiker som har utgitt

en rekke bøker om hendelser og personer som kan knyttes til annen verdenskrig. Denne Irving, hevdes det, har i sin histori- eskrivning bagatellisert og i stor utstrek- ning også fortiet jødeutryddelser som fant sted i tyske konsentrasjonsleirer. An- tall jødiske dødsofre er her trukket inn. I det tallene som verserer varierer fra seks millioner via fire og tre millioner, ned til 800 000, uklart hvorvidt det gjelder totalt i Tyskland eller bare for enkelte konsentra- sjonsleirer. La meg i denne forbindelse sterkt få understreke at selv om det «bare» var 800 000 som ble tatt av dage i utryddelsesleirene, rokker ikke dette ved den bestialitet som her fant sted. Imidler- tid kan det ha litt å gjøre med generell på- litelighet i de utsagn som foreligger om grusomheter som ble begått - faktisk av flere av de krigførende under siste ver- denskrig. Om slike grusomheter har det alltid hersket en viss usikkerhet vedrø- rende omfanget. Det gjelder både tyske og sovjetiske. Som et eksempel på at opp- lysninger om bestialitet kan være feilaktig- ge, er det nok å nevne det som skjedde i Katynskogen. Men siden Irving har fortiet og vel også benektet jødeutryddelsene - som jo er et faktum uansett antall drepte

- mener Fure at Irving må frakjennes me- ningsberettigelse også i andre forhold og hendelser han behandler i sine historiske bøker. Til dette vil jeg si, i likhet med pro- fessor Tor Pryser, at det godt går an å være en person med meninger som poli- tisk er helt forkastelige og «samtidig være et utmerket fagmenneske», enn å si en fremragende forfatter. Eksemplene i så måte er tallrike. Det mest nærliggende er kanskje Knut Hamsun.

Jeg er ingen historiker, langt mindre noen faghistoriker. Jeg er bare en interes- sert leser av krigs- og okkupasjonslittera- tur. Min befatning med emnet krig, nazis- me og okkupasjon knytter seg vesentlig til bøker av Alan Bulloch, Joachim Fest og Trevor Roper, samt noen andre. Jeg har begrenset kjennskap til David Irvings totale litterære produksjon, og mitt inn- trykk knytter seg i første rekke til en av hans bøker, nemlig «Hitlers War», 1977- utgaven. Om denne boken vil jeg si at den er en av de mest interessante og engasje- rende beretninger om den annen verdens- krig jeg har lest. Krigen sett fra tysk side. Javel. Subjektiv og ufullstendig sett fra en faghistorikers side. La gå. Men så abso- lut leseværdig, fordi den gir et litt anner-

ledes bilde av krigen enn det gjengse. Og bildet behøver av den grunn slett ikke å være totalt falskt. Hvis det er snakk om subjektivitet og uholdbarheter i historisk litteratur, er vel heller ikke det en så rent sjelden foreteelse innen mye av all histori- eskrivningen, både ute og her hjemme. Men likevel kan slik litteratur i høy grad være både leseverdig, berettighet og beri- kende. Å sette slike bøker på index, eller anbefale dem fortiet, ville være et klart overgrep.

Fure er i sin pamflet også opptatt av Dahls syn på forholdene under okkupa- sjonen av Norge og i den forbindelse den tyske okkupasjonsmakts opptreden overfor sivilbefolkningen. Han raljerer over påstanden om at okkupasjonsmak- ten opptrådte «høflig og korrekt», og han beskriver det, så vidt jeg forstår som dag- ligdags, at norske borgere måtte «vike unna på fortauene for brølende og arro- gante tyske offiserer». Vedrørende det første vil jeg vise til hva professor Johs. Andenæs uttaler om akkurat tyskernes opptreden i sin bok «Det vanskelige opp- gjøret». Her sier han: «De tyske okkupa- sjonssoldatene i Norge oppførte seg stort sett eksemplarisk. Disiplinen var streng,

og i betraktning av flere hundre tusen ne overfor befolkni

Om det andre Fu roganse, som jeg fo jevnlig foreteelse, opplevde krig og oi der, si at Fures bes er helt feilaktige. T sivilbefolkningen v Bosatt på et mind Søndre Sandøy på meter fra Sverige, n en stor forlegning av lite til slik arrogan noe til dette i de na folkingen kunne fe på ensomme stede tisk langt tryggere orgmann var jeg ve å avvæpne soldate legning på øya. Jeg de svært spente f nok, akkurat da va disiplin og devisa seg så absolutt gjel

Fures og en del a grep på det man fo men» innen etter

Av Jacob Rubin

Det økonomiske mirakel i C

Chiles pengebinge bugner, og regjeringen er nødt til å ta, forholdsregler for å demme opp for den konstante suksess. Det går simpelthen for godt.

statsbudsjettet. Eksporten slår rekordene hvert år.

Måtte revaluere

Men de store summer valuta som kom- mer til landet, skaper problemer. Derfor tok Chiles regjering i forrige måned et at-

sen for massiv, får folk for mange penger mellom hendene. Det private forbruk eksploderer, og en inflasjonssyklus risikerer å ødelegge den solide økonomien som er bygget opp langsomt gjennom flere år.

For ytterligere å få chilenerne til å be-

g strid om en omstridt historiker

hendelser og personer til annen verdenskrig. Des det, har i sin historisert og i stor utstrekning jødeutryddelser som konsentrasjonsleirer. Andre er her trukket inn. I perser varierer fra seks og tre millioner, ned til rvidt det gjelder totalt i e for enkelte konsentra- eg i denne forbindelse reke at selv om det som ble tatt av dage i r, rokker ikke dette ved h her fant sted. Imidler- gjøre med generell på- gn som foreligger om ble begått – faktisk av ende under siste ver- grusomheter har det viss usikkerhet vedrø- et gjelder både tyske et eksempel på at opp- litet kan være feilakti- vne det som skjedde i siden Irving har fortiet et jødeutryddelsene – uansett antall drepte

– mener Fure at Irving må frakjennes meningsberettigelse også i andre forhold og hendelser han behandler i sine historiske bøker. Til dette vil jeg si, i likhet med professor Tor Pryser, at det godt går an å være en person med meninger som politisk er helt forkastelige og «samtidig være et utmerket fagmenneske», enn å si en fremragende forfatter. Eksempelene i så måte er tallrike. Det mest nærliggende er kanskje Knut Hamsun.

Jeg er ingen historiker, langt mindre noen faghistoriker. Jeg er bare en interessert leser av krigs- og okkupasjonslitteratur. Min befatning med emnet krig, nazisme og okkupasjon knytter seg vesentlig til bøker av Alan Bulloch, Joachim Fest og Trevor Roper, samt noen andre. Jeg har begrenset kjennskap til David Irving's totale litterære produksjon, og mitt inntrykk knytter seg i første rekke til en av hans bøker, nemlig «Hitlers War», 1977-utgaven. Om denne boken vil jeg si at den er en av de mest interessante og engasjerende beretninger om den annen verdenskrig jeg har lest. Krigen sett fra tysk side. Javel. Subjektiv og ufullstendig sett fra en faghistorikers side. La gå. Men så aboslutt leseverdig, fordi den gir et litt annen-

ledes bilde av krigen enn det gjengse. Og bildet behøver av den grunn slett ikke å være totalt falskt. Hvis det er snakk om subjektivitet og uholdbarheter i historisk litteratur, er vel heller ikke det en så rent sjelden foreteelse innen mye av all historisk skrivingen, både ute og her hjemme. Men likevel kan slik litteratur i høy grad være både leseverdig, berettighet og berikende. Å sette slike bøker på index, eller anbefale dem fortiet, ville være et klart overgrep.

Fure er i sin pamflet også opptatt av Dahls syn på forholdene under okkupasjonen av Norge og i den forbindelse den tyske okkupasjonsmakts opptreden overfor sivilbefolkningen. Han raljerer over påstanden om at okkupasjonsmakten opptrådte «høflig og korrekt», og han beskriver det, så vidt jeg forstår som dagligdags, at norske borgere måtte «vike unna på fortâuene for brølende og arrogante tyske offiserer». Vedrørende det første vil jeg vise til hva professor Johs. Andenæs uttaler om akkurat tyskernes opptreden i sin bok «Det vanskelige oppgjøret». Her sier han: «De tyske okkupasjonssoldatene i Norge oppførte seg stort sett eksemplarisk. Disiplinen var streng,

og i betraktning av at det dreide seg om flere hundre tusen mann, var overgrepe ne overfor befolkningen sjeldne.

Om det andre Fure nevner, om tysk arroganse, som jeg forstår han mener var en jevnlig foreteelse, vil jeg, som en som opplevde krig og okkupasjon i voksen alder, si at Fures beskrivelse av forholdene er helt feilaktige. Tysk arroganse overfor sivilbefolkningen var slett ikke vanlig. Bosatt på et mindre sted under krigen, Søndre Sandøy på Hvaler, fem hundre meter fra Sverige, med en etterforholdene stor forlegning av tyske soldater, så jeg lite til slik arroganse. Heller ikke så jeg noe til dette i de nærmeste byer. Sivilbefolkningen kunne ferdes trygt på gater og på ensomme steder, natt som dag, faktisk langt tryggere enn i dag. Som millorgmann var jeg ved frigjøringen med på å avvæpne soldatene ved den tyske forlegning på øya. Jeg må medgi, at under de svært spente forhold, som naturlig nok, akkurat da var til stede, gjorde tysk disiplin og devisen «Ordnung muss sein», seg så absolutt gjeldende.

Fures og en del andre historikers angrep på det man forstår ved «revisjonismen» innen etterkrigstidens historie-

forskning, må etter min mening sees på som en slags historisk «motreformasjon». Tilbake til det gjengse og klassiske, der seierherrene preger og skriver historien, synes å være grunntonen. Seierherrene legger premisene og mener de sitter med nøklene. – Tror man. – Deres syn er det som skal bli stående, og dette blir nærmest påtvungen allmennheten. – I sterkere grad enn i andre land, tror jeg dette har preget etterkrigstidens historisk skriving hos oss. Altfor mange «gamle» sannheter er uten videre blitt stående som opplest og vedtatt. Norsk historisk revisjonisme, er et sterkt belastet ord. De som har stått for en slik historieframstilling, om enn bare i svært beskjeden grad, er blitt motarbeidet, nærmest frenetisk. Jeg tror dette har vært til stor skade for historieskrivingen, og i den forbindelse allmennhetens oppfatning av det som faktisk skjedde i de dramatiske årene 1940-1945.

Til slutt et spørsmål som samtidig både er en utfordring og en oppfordring: Når skal et norsk forlag våge å gi ut bøker av David Irving? Når skal norske lesere selv få gjøre seg opp en mening om denne forfatteren?

økonomiske mirakel i Chile

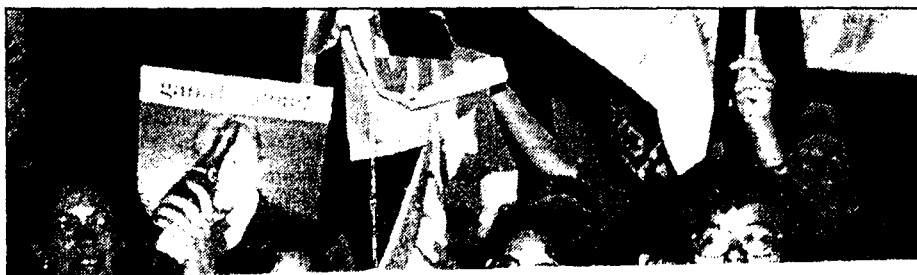
porten slår rekordene

ner valuta som kommer problemer. Derfor forrige måned et atymerikansk land, og a, pesoen, med fle

lo Freis økonomer,

sen for massiv, får folk for mange penger mellom hendene. Det private forbruk eksploderer, og en inflasjonssyklus risikerer å ødelegge den solide økonomien som er bygget opp langsomt gjennom flere år.

For ytterligere å få chilenerne til å beholde sine dollars og unngå at de bruker dem, tilbyr bankvesenet to rentenivåer: Et for dollars og et for pesos. Oppsparing i dollar gir en høyere rente.

Generelt betraktes Chile som Latinamerikas minst korrupte land. Den store kapitalrikdom har fått chilenske virksomheter til å se seg om etter nye markeder. Bare i fjor investerte driftige chilener 45 milliarder kroner i utlandet – særlig i Brasil, Peru og Argentina; det samme beløp som landet selv investerte i utlandet.

Til sammenligning mottok Latiname-